

Bryssel, 13. toukokuuta 2025
(OR. en)

8779/25

EDUC 140
JEUN 67
SOC 268
DIGIT 85

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: Neuvoston päätelmät osallistavista ja oppijakeskeisistä käytännöistä
varhaiskasvatuksessa ja kouluopetuksessa

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakohdassa mainitut neuvoston päätelmät, jotka neuvosto (koulutus, nuoriso, kulttuuri ja urheilu) hyväksyi istunnossaan 12. toukokuuta 2025.

Neuvoston päätelmät osallistavista ja oppijakeskeisistä käytännöistä varhaiskasvatuksessa ja kouluopetuksessa

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, JOKA

PALAUTTAA MIELEEN unionissa hyväksytyt koulutus- ja sosiaalipolitiikkaa koskevat tekstit,

KOROSTAA, että

1. Osallistavan koulutuksen periaatteet heijastavat kaikkien oppijoiden perusoikeuksia, sellaisina kuin ne on vahvistettu syrjinnän vastustamista opetuksen alalla koskevassa Unescon yleissopimuksessa, YK:n yleissopimuksessa lapsen oikeuksista, YK:n yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa.
2. Koulutuksella on ratkaiseva rooli osallistavien ja demokraattisten yhteiskuntien sekä kilpailukyvyn ja vaurauden edistämisessä. Osallistava yhteiskunta, jonka perustana on oikeudenmukainen ja laadukas koulutus, joka tarjoaa esteettömiä infrastruktuureja ja saavutettavassa muodossa toteutettuja opetusmateriaaleja ja pedagogisia lähestymistapoja, varmistaa kaikkien oppijoiden mahdollisuudet, hyvinvoinnin ja kasvun ja parantaa näitä oppijoiden taustasta, taidoista tai olosuhteista riippumatta. Ilman osallistavaa koulutusta innovoinnin ja kestävä kehityksen mahdollisuudet ovat rajalliset. Hyödyntämällä kaikkien ihmisten erilaisia kykyjä ja näkökulmia parannetaan sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta että kilpailukykyä.

3. Varhaiskasvatuksella ja kouluopetuksella on keskeinen rooli, kun otetaan käyttöön ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, joilla puututaan sosiaaliseen eriarvoisuuteen ja edistetään samalla yksilön ja yhteiskunnan hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Varhaiskasvatuksen ja kouluopetuksen osallistavilla ja oppijakeskeisillä käytännöillä edistetään yhtäläisiä mahdollisuuksia, sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja kaikkien lasten ja oppijoiden täysimääräistä osallistumista koulutukseen ja yhteiskuntaan sekä edistetään heidän kokonaisvaltaista kehitystään henkilökohtaisella, emotionaalisella ja sosiaalisella tasolla. Niillä varmistetaan myös, että koulutusjärjestelmät säilyvät häiriönsietokykyisinä, mukautumiskykyisinä ja tasapuolisina ja tarjoavat kaikille mahdollisuuksia kasvuun ja oman potentiaalinsa täysimääräiseen hyödyntämiseen.
4. Osallistavan koulutuksen käsite on kehittynyt ja kehittyä edelleen, samoin sen sisällyttäminen jäsenvaltioiden koulutuspolitiikan kehyksiin. Osallistavaa koulutusta pidetään nykyisin yhä useammin systeemisenä lähestymistapana, joka palvelee kaikkia oppijoita ja varmistaa heidän yleismaailmallisen oikeutensa koulutukseen. Tavoitteena on tarjota merkityksellisiä ja laadukkaita koulutusmahdollisuuksia ja jatkuvaa tukea kaikille oppijoille Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ensimmäisen ja yhdenmukaisuuden periaatteen sekä eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden ensimmäisen strategisen painopisteen mukaisesti, kun eurooppalaisen koulutusalueen toteuttaminen ja kehittäminen etenee.

KOROSTAA, että

5. Näissä päätelmissä käsitteet 'varhaiskasvatus' ja 'kouluopetus' on ymmärrettävä kansallisen lainsäädännön ja kunkin kansallisen koulutusjärjestelmän rakenteen mukaisesti.

TOTEAA, ETTÄ

6. Koulutuksen osalta on käynnissä merkittäviä muutoksia, jotka johtuvat teknologian ja innovatiivisten pedagogisten lähestymistapojen kehittymisestä ja muuttuvista yhteiskunnallisista tarpeista. Nämä muutokset muokkaavat opetusta, oppimista ja arviointia, ja entistä enemmän painottuvat yksilölliset, innovatiiviset, osallistavat ja joustavat käytännöt.

7. Viimeaikaiset kriisit, kuten luonnonkatastrofit, aseelliset konfliktit, kuten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, taloudellinen epävakaus ja kansanterveysuhat sekä poliittiset ja yhteiskunnalliset mullistukset, jotka vaarantavat ihmisarvon kunnioittamisen toteutumisen ja ihmisoikeuksien edistämisen eurooppalaisella koulutusalueella, vaikuttavat koulutusjärjestelmiin kaikkialla Euroopassa merkittävästi ja usein pitkäaikaisesti. Nämä tekijät voivat häiritä oppimista ja rajoittaa resurssien saatavuutta ja siten syventää eriarvoisuutta.
8. Lasten ja oppijoiden kasvava monimuotoisuus luo haasteita varhaiskasvatusympäristöille ja kouluille, mikä korostaa tarvetta vastata tehokkaasti erilaisiin tarpeisiin. Näiden instituutioiden olisi oltava kestävämpiä, saavutettavampia ja osallistavampia, jotta voidaan edistää tasapuolisia oppimismahdollisuuksia ja jokaisen lapsen ja oppijan kokonaisvaltaista kehitystä ja siten myötävaikuttaa sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen.
9. Koulujen johtajat, opettajat, kouluttajat ja muu henkilöstö, myös varhaiskasvatusalalla, ovat ratkaisevan tärkeitä osallistavan koulutuksen onnistumisen kannalta. Pätevien ammattilaisten rekrytointi ja pysyminen työssä on kuitenkin edelleen merkittävä haaste monissa jäsenvaltioissa, ja tämä voi haitata osallistavan koulutuksen tehokasta täytäntöönpanoa.

TOTEAA, että

10. Varhaiset koulutusvuodet, erityisesti varhaiskasvatusympäristöissä, ovat ratkaisevan tärkeitä osallistavan oppimisen perustan luomisen kannalta. Kyseiset vuodet edistävät lapsen kokonaisvaltaista henkilökohtaista, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä, muovaavat tämän myönteistä suhtautumista oppimiseen, ruokkivat tämän uteliaisuutta ja rakentavat itsetuntoa. Tasavertainen pääsy laadukkaaseen koulutukseen, varhaisten toimien ja osallistavan pedagogiikan piiriin voi parantaa merkittävästi kaikkien lasten mahdollisuuksia menestyä elämässä.
11. Osallistavat ja oppijakeskeiset käytännöt asettavat jokaisen yksilön omine haasteineen, kiinnostuksenkohteineen ja kykyineen koulutusprosessin keskiöön. Niiden avulla voidaan käyttää joustavia ja mukautuvia menetelmiä oppijoiden kohtaamiseksi siellä missä he ovat, ohjata oppijoita heidän koko potentiaalinsa kehittämisessä ja koulumenestyksen saavuttamisessa sekä torjua rakenteellisen eriarvoisuuden, haitallisten yhteiskunnallisten normien ja stereotyyppien asettamia rajoituksia.
12. Epävirallisen koulutuksen osallistavan ulottuvuuden avulla voidaan edistää oppijoiden pehmeiden taitojen kehittämistä ja parantamista. On tärkeää rakentaa yhteyksiä virallisen ja epävirallisen koulutuksen välille ja kannustaa molempia hyödyntäviin yhteisiin aloitteisiin ja toimiin.
13. Näyttöön perustuva tutkimus osoittaa, että osallistava koulutus hyödyttää kaikkia oppijoita niin oppimistuloksiin, henkilökohtaiseen, emotionaaliseen ja sosiaaliseen kehitykseen kuin yleiseen hyvinvointiin nähden ja että kun eritaustaiset oppijat erilaisine kykyineen tuodaan yhteen tavallisiin luokkahuoneisiin ja heidän tarpeensa huomioidaan erityisillä tukitoimilla, on todennäköisempää, että he kehittävät myönteisiä sosiaalisia suhteita, kasvattavat itsetuntoaan ja vahvistavat ongelmanratkaisutaitojaan, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä elinikäisen oppimisen ja aktiivisen yhteiskuntaan ja työmarkkinoille osallistumisen kannalta.
14. Oppijoiden tuloksia, osallistavia käytäntöjä sekä erilaisia ja erityisiä koulutustarpeita omaavien oppijoiden kohtaamia esteitä koskevan laadukkaan datan saatavuus on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan seurata edistymistä, arvioida osallistavien koulutuspolitiikkojen vaikutuksia ja varmistaa, että koulun käytäntöjä mukautetaan jatkuvasti kaikkien oppijoiden muuttuviin tarpeisiin.

15. Näyttöön perustuvat toimintapolitiikat, joissa hyödynnetään tietoja osallistavien käytäntöjen tehokkuudesta, ovat olennaisen tärkeitä, kun ohjataan osallistavien koulutusjärjestelmien suunnittelua ja täytäntöönpanoa kaikilla tasoilla ja varmistetaan, että toimet räätälöidään vastaamaan oppijoiden erilaisia tarpeita samalla kun edistetään laadukasta ja tasapuolista koulutusta.
16. Tehokas ja laadukas opettajien peruskoulutus ja jatkuva ammatillinen kehitys, joka perustuu näyttöön ja parhaisiin käytäntöihin ja jossa otetaan huomioon opettajien tarpeet ja odotukset, ovat olennaisen tärkeitä, jotta koulujen johtajille, opettajille, kouluttajille ja muulle henkilöstölle, myös varhaiskasvatusalalla, voidaan antaa osallistavan koulutuksen tarjoamista edistäviä tietoja, taitoja, asenteita ja opetusstrategioita. Tähän sisältyy mahdollisuus käyttää eettisiä ja turvallisia avustavia teknologioita tarpeiltaan erilaisten lasten ja oppijoiden tukemiseksi tavallisissa ryhmissä varhaiskasvatuksessa, luokkahuoneissa ja kouluissa.
17. Osallistavan koulutuksen periaatteiden sisällyttäminen koulutusjärjestelmiin edellyttää laajaa ja koko koulun kattavaa lähestymistapaa, jossa oppimisprosessit, opetuskäytännöt, arviointimenetelmät, kouluympäristö ja tukipalvelut sovitetaan yhteen, jotta voidaan tarjota kattava oppimiskokemus kaikille oppijoille ja turvata näiden hyvinvointi ja jossa koulujen johtajat, opettajat, kouluttajat ja muu henkilöstö ovat monimuotoisia muun yhteiskunnan lailla.

OTTAA HUOMIOON

18. Merkityksen, joka on oppijakeskeiseen lähestymistapaan perustuvilla osallistavilla koulutuskäytännöillä, joissa otetaan huomioon kunkin yksilön erilaiset tarpeet, intressit ja oppimistyylit varhaiskasvatuksesta kouluopetukseen.
19. Monipuolisen ja pätevän opetushenkilöstön saatavuuden tärkeän merkityksen kaikkien oppijoiden oppimistulosten parantamisessa ja tällaisen henkilöstön saatavuuden vaikutuksen sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja demokraattisten yhteiskuntien kehittämiseen.

20. Merkityksen, joka viestinnällä ja yhteistyöllä on kaikkien perheiden, vanhempien tai laillisten huoltajien kanssa sen varmistamiseksi, että päätökset tehdään lapsen edun mukaisesti.
21. Tarpeen kehittää edelleen ja panna täytäntöön näyttöön perustuvia toimintapolitiikkoja ja käytäntöjä järjestelmällisellä tavalla, jotta voidaan vastata lasten ja oppijoiden muuttuviin ja erilaisiin tarpeisiin sekä varhaiskasvatuksessa että kouluopetuksessa, samalla kun varmistetaan, että näissä lähestymistavoissa otetaan huomioon uusin koulutuksen kannalta merkityksellinen tutkimus.

HUOMAUTTAA, että on tarpeen

22. Varmistaa oppijoiden erilaisten tarpeiden asianmukainen ja varhainen tunnistaminen tavoitteena luoda osallistavia ja turvallisia oppimisympäristöjä, jotka kannustavat kaikkia oppijoita osallistumaan oikeudenmukaiseen ja laadukkaaseen koulutukseen, samalla kun kunnioitetaan monimuotoisuutta ja yhteisiä eurooppalaisia arvoja ja edistetään digitaalista inhimillisyyttä.
23. Ottaa huomioon oppijoiden erilaiset tarpeet tarjoamalla asianmukaisia näyttöön perustuvia tukitoimenpiteitä ja antamalla oppijoille sekä koulunjohtajille, opettajille, kouluttajille ja muulle henkilöstölle tietoja, taitoja ja asenteita, joiden kautta voidaan antaa monimuotoisuudelle tunnustusta ja arvostaa sitä sekä edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta, tasa-arvoa, henkilökohtaisten tavoitteiden toteuttamista ja aktiivista kansalaisuutta.
24. Kehittää ja vahvistaa tutkimusta sekä vankkoja tiedonkeruu- ja tutkimusjärjestelmiä osallistavan varhaiskasvatuksen ja kouluopetuksen alalla, jotta voidaan antaa ohjausta tehokkaiden ja toimivien osallistavien lähestymistapojen strategiseen valintaan.

KEHOTTAJAA JÄSENVALTIOITA

25. Jatkamaan tarvittaessa sellaisen yhdenmukaisen ja kattavan koulumenestykseen tähtäävän strategian kehittämistä ja täytäntöönpanoa, jolla edistetään kaikkien lasten ja oppijoiden aktiivista osallistumista, varmistetaan laadukkaan varhaiskasvatuksen ja kouluopetuksen tasapuolinen saatavuus ja poistetaan oppimisen esteitä.
26. Edistämään opetusta ja formatiivista arviointia koskevia lähestymistapoja ja strategioita, jotka ovat kohdennettuja, joustavia, eriytettyjä ja yksilöllisiä, jotta voidaan ottaa huomioon oppijoiden erilaiset tarpeet siten, että koulutusympäristöt tukevat kaikkien oppijoiden täysimääräistä osallistumista lähtökohdista riippumatta.
27. Kehittämään koko koulun kattavan lähestymistavan avulla edelleen osallistavia varhaiskasvatuksen ja koulumaailman kulttuureja ja käytäntöjä, joissa kunnioitetaan ja arvostetaan monimuotoisuutta, edistetään kaikkien ja kaikenlaisten ihmisten ja roolimallien kunnioittamista ja kannustetaan yhteistyöhön perustuvia lähestymistapoja oppimiseen siten, että lapset, oppijat, perheet, vanhemmat tai lailliset huoltajat, koulunjohtajat, opettajat, kouluttajat ja muu henkilöstö, kuten tuki- ja erikoistunut henkilöstö, myös varhaiskasvatusalalla, tekevät yhteistyötä luodakseen tukea tarjoavia oppimisyhteisöjä, joissa otetaan huomioon kaikkien oppimistarpeet ja hyvinvointi.
28. Varmistamaan sellaiset toimet, joilla pyritään ottamaan huomioon kaikkien oppijoiden näkemykset ja mielipiteet heitä koskevissa koulutusalan asioissa, jotta voidaan vahvistaa heidän toimijuuttaan ja tunnetaan yhteenkuuluvuudesta sekä samalla voimaannuttaa heitä ja saada heidät osallisiksi ja toimijoiksi demokraattisissa prosesseissa.

29. Kannustamaan perheitä, vanhempia tai laillisia holhoojia osallistumaan laajemmin varhaiskasvatusympäristöjen ja koulujen toimintaan, jotta voidaan tukea lapsen tarpeiden ja valmiuksien tunnustamista sekä ottaa huomioon lapsen sosioekonominen ja kulttuurinen tausta ja samaten lapsen etu.
30. Harkitsemaan investoimista opettajien peruskoulutukseen ja jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen sekä koulunjohtajien, opettajien, kouluttajien ja muun henkilöstön, kuten tuki- ja erikoistuneen henkilöstön, tukemiseen sen varmistamiseksi, että heillä on tiedot, taidot ja asenteet, joita tarvitaan osallistavien opetus- ja arviointikäytäntöjen toteuttamiseen, oppijoiden erilaisten tarpeiden tunnustamiseen ja niihin vastaamiseen sekä kannustavan oppimisympäristön edistämiseen.
31. Hyödyntämään olemassa olevia rakenteita, jotta voidaan välttää hallinnollista lisärasitetta, tehostaa pyrkimyksiä kerätä ja analysoida tietoja osallistavista käytännöistä ja oppimistuloksista kaikkien oppijoiden osalta kiinnittäen erityistä huomiota aliedustetuista ja marginalisoituneista lähtökohdista tuleviin sekä niihin, joilla on erityisiä koulutustarpeita, samalla välttäen leimaamista, ja jotta voidaan varmistaa, että toimintapolitiikat perustuvat luotettavaan ja ajantasaiseen näyttöön.
32. Tukemaan tehokkaiden osallistavien käytäntöjen analysointia ja tutkimuksen muuntamista osallisuutta käsitteleviksi käytännön strategioiksi varmistaen, että kyseiset strategiat ovat asiayhteyteen liittyviä ja mukautettavissa erilaisiin koulutusympäristöihin.

33. Kannustamaan tarvittaessa avustavien teknologioiden ja digitaalisten välineiden eettistä ja turvallista käyttöä, hyödyntäen tekoälyn tarjoamia uusia mahdollisuuksia parantaa saavutettavuutta ja oppimistuloksia tarpeiltaan erilaisten oppijoiden osalta sekä edistää näiden teknologioiden ja välineiden tasapuolista saatavuutta.
34. Edistämään edelleen yhteistyötä poliittisten päättäjien, tutkijoiden, nuorten, koulunjohtajien, opettajien, kouluttajien ja muun henkilöstön, myös varhaiskasvatuksen alalla ja muissa sidosryhmissä, välillä sen varmistamiseksi, että näyttöön perustuvia käytäntöjä jaetaan, arvioidaan ja toteutetaan koulutusjärjestelmissä kauttaaltaan.
35. Edistämään varhaiskasvatuslaitosten, koulujen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä sellaisten innovatiivisten, näyttöön perustuvien, osallistavien ja oppijakeskeisten menetelmien kehittämiseksi, jotka tukevat koulunjohtajia, opettajia, kouluttajia ja muuta henkilöstöä, myös varhaiskasvatuksen alalla, heidän työssään.
36. Vahvistamaan varhaiskasvatuslaitosten, koulujen, sosiaalipalvelujen, terveydenhuollon tarjoajien, nuorisojärjestöjen ja yhteisöllisten organisaatioiden välisiä kumppanuuksia, jotta voidaan tukea lasten ja oppijoiden kokonaisvaltaista kehitystä ja puuttua koulutus- ja sosioekonomisiin tekijöihin, jotka vaikuttavat lasten ja oppijoiden oppimistuloksiin ja hyvinvointiin.
37. Seuraamaan ja arvioimaan osallistavien koulutuspolitiikkojen ja -käytäntöjen tehokkuutta käyttäen erilaisia keinoja, kuten palautetta oppijoilta, koulunjohtajilta, opettajilta, kouluttajilta ja muulta henkilöstöltä, myös varhaiskasvatuksen alalla, sekä perheiltä, vanhemmilta tai laillisilta holhoojilta, ja tekemään tarvittaessa mukautuksia jatkuvan parantamisen varmistamiseksi.

PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA

38. Tarjoamaan edelleen tukea jäsenvaltioille niiden pyrkimyksissä panna täytäntöön osallistavia koulutuskäytäntöjä EU:n rahoituksen avulla kaikin käytettävissä olevin keinoin, sanotun kuitenkin rajoittamatta neuvotteluja vuoden 2027 jälkeisestä monivuotisesta rahoituskehyksestä, ja kehittämällä resursseja, joilla edistetään näyttöön perustuvia osallistavia toimintapolitiikkoja, hyödyntäen muun muassa indikaattoreita ja vertailuarvoja käsittelevän pysyvän työryhmän asiantuntemusta.
39. Tarjoamaan edelleen tukea jäsenvaltioille vertaisoppimistoimissa, jotka luovat mahdollisuuksia hyödyntää tutkimusnäyttöä ja kokemuksia, joita on saatu muutoksen ja innovoinnin edistämisestä koulutusjärjestelmissä.
40. Kehittämään edelleen osallistavaa koulutusta koskevien tutkimukseen perustuvien vaikuttavien ja tehokkaiden toimintapolitiikkojen ja käytäntöjen kokoelmaa, joka perustuu olemassa oleviin resursseihin, kuten Euroopan kouluopetusalaan, jotta voidaan tukea koulunjohtajia, opettajia, kouluttajia ja muuta henkilöstöä, myös varhaiskasvatusalalla sekä paikallisen, alueellisen ja kansallisen toimintapolitiikan alalla, jotta voidaan parantaa tuloksia kaikkien lasten ja oppijoiden kannalta.
41. Tekemään edelleen yhteistyötä ja etsimään synergioita kansainvälisten järjestöjen, riippumattomien virastojen ja muiden asiaankuuluvien kansainvälisten sidosryhmien, kuten Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskuksen, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD), kansainvälisen koulutustulosten arviointijärjestön (IEA), Unescon, Unicefin ja Euroopan tilastojärjestelmän, kanssa osallistavaa koulutusta koskevan näytön vahvistamiseksi välttämällä uusien rakenteiden luomista.
42. Ottamaan nämä päätelmät huomioon valmistellessaan ja toteuttaessaan toimia osallistavan koulutuksen alalla toissijaisuusperiaatetta noudattaen.

KEHOTTA KKOMISSIOTA JA JÄSENVALTIOITA

43. Hyödyntämään edelleen Erasmus+ -ohjelman koko potentiaalia osallistavan koulutuksen tukemisessa hankkeiden, käytäntöjen ja pedagogisten välineiden avulla sen kaikissa ulottuvuuksissa ja toimissa sekä hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla ohjelmaan sisältyvää oppimiseen liittyvään liikkuvuuteen sovellettavaa osallistavaa lähestymistapaa, jotta sillä voidaan saada aikaan todellisia muutoksia koulutusjärjestelmissä.
 44. Sitoutumaan sen varmistamiseen, että osallistava koulutus pysyy EU:n painopisteenä koulutuksen alalla, edistäen eurooppalaisen koulutusalueen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden, erityisesti tavoitteen 4 (laadukas koulutus), täysimääräistä saavuttamista.
 45. Jatkamaan vuoropuhelua ja yhteistyötä kaikkien koulutusalan sidosryhmien välillä paikallisella, alueellisella, kansallisella, EU:n ja kansainvälisellä tasolla, jotta voidaan luoda osallistavia, tasapuolisia ja oppijakeskeisiä koulutusjärjestelmiä, jotka tukevat kaikkien oppijoiden kehitystä.
-